

О'QUVCHILARNI IQTISODIY BILIMLARINI KREATIV YONDASHUV ASOSIDA RIVOJLANTIRISH

Farg'ona shahar 2-sonli politexnikum

maxsus fan o'qituvchisi,

Ruziyeva Nigora Axillesovna

Annotatsiya. Ushbu maqolada iqtisodiy bilimlarni oshirishning samarali yo'llari, talabalarga aynan ushbu ko'nikmaning kerakligini tushuntirish, pedagoglarimiz aynan iqtisodiyotni kelib chiqish tarixini o'rganishlari, iqtisodiy ta'limotlar tarixi, iqtisodiy qarashlar evolyutsiyasi, iqtisodiy g'oya va nazariyalarning shakllanish va rivojlanish qonuniyatlari haqida so'z boradi. Iqtisodiy ta'limotni vujudga kelishi, to hozirgi zamongacha asosiy iqtisodiy fikr, g'oya, qarash. nazariya va ta'limotlarni o'z ichiga oladi.

Kalit so'zlar: Kreativ yondashuv, iqtisodiy ta'limot tarixi, iqtisodiy ta'limot, evolyutsiya, g'oya, qarashlar, ko'nikma.

Bugungi kunda ta'lim va tarbiya jarayonlarida iqtisodiy bilimlarni oshirishda eng samarali usullarni qo'llagan holda, kreativ yondashib, talabalarga bilim berish zamonning ulkan talabiga aylanib ulgurdi. Pedagog-tarbiyachi faoliyatida kreativ yondashuv asosida individning yangi g'oyalarini yuzaga chiqarishga yordam berib kelmoqda. Shaxsning kreativligi uning tafakkurida, muloqotida, his-tuyg'ularida, muayyan faoliyat turlarida namoyon bo'ladi. Kreativlik shaxsni yaxlit holda yoki uning muayyan xususiyatlarini, zehni o'tkirligini tavsiflaydi. Shuningdek, kreativlik iqtidorning muhim omili sifatida aks etadi. Psixologlarning fikricha kreativlik muammo yoki ilmiy farazlarni ilgari surish; farazni tekshirish va o'zgartirish; qaror qabul qilish, muammolarni yechish va natijalarini shakllantirish, muammo yechimini topishda bilim va ko'nikmalarni oshirib borishni ifodalaydi. Kreativlik muayyan

bosqichlarda izchil shakllantirib va rivojlantirilib boriladi. Talabalarda jahon iqtisodiy tarixini o'rgatishda yo'nalishlar bo'yicha tushuncha va tasavvurni paydo qilish, mavzuning qisqacha mazmunini bayon etish, iqtisodiy tarixning qisqacha izohini, iqtisodiy tarixning metodlari, predmeti va vazifalarini, iqtisodiy tarixning manbasi va strukturasini tushuntirishda kreativ yondashiladi. Iqtisodiy bilimlarni oshirishning samarali yo'llari, talabalarga aynan ushbu ko'nikmaning kerakligini tushuntirishda, pedagoglarimiz aynan iqtisodiyotni kelib chiqish tarixiga bevosita murojaat qiladilar. Iqtisodiy ta'limotlar tarixi iqtisodiy qarashlar evolyutsiyasi, iqtisodiy g'oya va nazariyalarning shakllanish va rivojlanish qonuniyatlarini o'rganadi. Iqtisodiy ta'limot vujudga kelishi va rivojlanishi tahlili yozuv ixtiro etilgan quldorlik davridan boshlab ijtimoiy taraqqiyotning barcha tarixiy jarayonlarini, to hozirgi zamongacha vujudga kelgan asosiy iqtisodiy fikr, g'oya, qarash. nazariya va ta'limotlarni o'z ichiga oladi. Hozirgi davrda pedagoglarimiz jahonning iqtisodiy rivojlanish bosqichlari, sanoat inqiloblari va iqtisodiy siyosat to'g'risida tasavvurga ega bo'lishi, har xil davrda turli mamlakatlar iqtisodiyotini rivojlanishi va jarayonlarni tahlil qilish usullarini qo'llash xususiyatlarini bilishi hamda ulardan foydalana olishi, talaba iqtisodiy fikrlash, unga tarixiylik, keng ko'lamlilik, realizm berish ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak. Ularning bunday bilim va ko'nikmalarni berishda ta'lim jarayonida turli xil testlardan foydalanishi, savol-javoblar o'yinlarini tashkil etishligi mantiqiy o'ylashga undashlari muhimdir. Shu o'rinda talabalar o'zlari bu haqida ma'lumotlarni yig'ishlari, turli refaratlar tayyorlashlari va buni ochiq bayon etishlari zarur bo'ladi. Pedagogning kreativlik sifatlariga ega bo'lishi uning shaxsiy qobiliyatlari, tabiiy va ijtimoiy quvvatini kasbiy faoliyatni sifatli, samarali tashkil etishga yo'naltiradi. Oliy ta'lim tizimida faoliyat yuritayotgan pedagoglarning kreativlik sifatlariga ega bo'lishlari ularda o'quv va tarbiya jarayonlarini tashkil etishga an'anaviy yondashishdan farqli yangi g'oyalarni yaratish, o'ziga xoslik, tashabbuskorlik, noaniqlikka toqat qilmaslikka yordam beradi. Binobarin, kreativlik sifatlariga ega pedagog kasbiy faoliyatini tashkil etishda ijodiy yondashish, yangi, ilg'or, bolalarning o'quv faoliyatini, shaxsiy sifatlarini rivojlantirishga xizmat qiladigan g'oyalarni yaratishda faollik ko'rsatish,

ilg'or pedagogik yutuq va tajribalarni mustaqil o'rganish, shuningdek, hamkasblar bilan pedagogik yutuqlar xususida doimiy, izchil fikr almashish tajribasiga ega bo'lishlariga e'tibor qaratadi. Odatda pedagoglarning kreativlik qobiliyatiga ega bo'lishlari pedagogik muammolarni hal qilishga intilish, ilmiy-tadqiqot ishlari yoki ilmiy loyihalarni amalga oshirish va o'zaro ijodiy hamkorlikka erishishlari orqali amalga oshiriladi, shakllantiriladi va u asta-sekin takomillashib boradi. Har qanday mutaxassisda bo'lgani kabi bo'lajak pedagoglarning kreativlik qobiliyatiga ega bo'lishlari uchun talabalik yillarida poydevor qo'yiladi va kasbiy faoliyatni tashkil etishda izchil rivojlantirib boriladi. Bunda pedagogning o'zini o'zi ijodiy faoliyatga yo'naltirishi, o'z ustida tinimsiz ishlashi va bu faoliyatni samarali tashkil eta olishi muhim ahamiyatga ega. Pedagog ijodiy faoliyatni tashkil etishda muammoli masalalarni yechish, muammoli vaziyatlarni tahlil qilish, shuningdek, pedagogik xarakterdagi ijod mahsulotlarini yaratishga alohida e'tibor qaratishi zarur. Muammoli masala va vaziyatlarni hal qilar ekan, pedagogning masala yechimini topishga ijodiy yondashishi unda hissiy-irodaviy sifatlarning rivojlanishiga yordam beradi. Pedagog o'z oldiga muammoli masalalarni qo'yish orqali mavjud bilimlari va hayotiy tajribalariga zid bo'lgan dalillar bilan to'qnash keladi. Buning natijasida o'z ustida ishlash, mustaqil o'qib o'rganishga nisbatan ehtiyoj sezadi. Iqtisodiy bilimlarni oshirishda talabalarga muhim va kerakli topshiriqlar berib borilishi zarur. Darslarni kreativ yondashgan holda olib borish uchun tarqatma materiallardan foydalanish, aqliy hujum metodidan foydalanish va uni noodatiy tarzda o'tishi kerak bo'ladi. Pedagog egallanishi zarur bo'lgan tayanch bilimlarni ajratib ko'rsatadi. Pedagog o'qituvchi talabalarni mashg'ulot davomida bergan javoblari, tartibi, guruh bo'lib ishlashi, bir-birlarini fikrini hurmat qilishi va tinglay olishlari hisobiga olib qo'ygan ballarini eshittiradi. Mashg'ulotdan kutiladigan ijobiy natijalar esa talabalar mashg'ulot davomida zerikmaydilar, fanga qiziqishlari ortadi, erkin fikrlaydilar, guruh bo'lib ishlashga, liderlikka o'zgalar fikrini hurmat qilish va yangi pedagogik texnologiyalarning afzalliklarini o'rganadilar. Zamonaviy ta'lim barcha turdagi ta'lim

muassasalarida faoliyat yuritayotgan tarbiyachi, pedagoglarning ijodkor bo'lishlarini taqozo etmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. L.N. Xalikova, U.R. Mavlonova "Iqtisodiy ta'limotlar tarixi" O'quv uslubiy qo'llanma Samarqand-2009 y
2. Muminov N. G., Xolmatjonov F.M. "Iqtisodiy tarix" Uslubiy qo'llanma "Universitet" nashriyoti Toshkent 2022 y
3. Muminov N.G., To'rayev X.N., Ochilov N.Y. "Iqtisodiy tarix" O'quv qo'llanma Toshkent 2018 y
4. Аллен Р. Глобальная экономическая история. Краткое введение. Пер.с англ. М.: Изд-во Института Гайдара, 2013. – 224 с.
6. Mirshayev, U., Sh, S., Cherniavskiy, V., Asadova, S., & Aslanova, N. (2019). The important tendencies in the development of creative and creative potentials in youth. International Journal of Recent Technology and Engineering, 8(3-3), 497-500.